

Asia C-394/22**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä****Jättämispäivä:**

15.6.2022

Ennakkoratkaisupyynnön esittävä tuomioistuin:

Hof van beroep te Antwerpen (Belgia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

7.6.2022

Valittaja:

Oilchart International NV

Vastapuolet:

O.W. Bunker (Netherlands) BV

ING Bank NV

Pääasian menettelyn kohde

Asiassa on kyse valittajan, alankomaalaisen Oilchart international NV -yhtiön, esittämästä maksuvaatimuksesta, joka koskee laskua merialuksen tankkauksesta Sluiskilin satamassa (Alankomaat). Lasku oli edelleen maksamatta velallisen mennessä konkurssiin. Maksuvaatimus vietiin belgialaiseen tuomioistuimeen pankkitakauksiin sisältyvien määräysten vuoksi.

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Tämä SEUT 267 artiklaan perustuva ennakkoratkaisupyynnö koskee kysymystä, onko belgialainen tuomioistuin toimivaltainen asiassa, jossa on ensinnäkin määritettävä, sovelletaanko saatavaan Alankomaiden konkurssilain erityissäännöksiä, joiden mukaan kyseinen maksuvaatimus voidaan esittää konkurssimenettelyn ulkopuolella, ja jossa toiseksi on selvitettävä, voidaanko tällainen vaatimus esittää samanaikaisesti Alankomaissa pesänhoitajalle toimitetun pesästä maksamista koskevan vaatimuksen kanssa. Ennakkoratkaisua

pyytävä tuomioistuin pohtii myös kysymystä, ovatko edellä tarkoitetut Alankomaiden säännökset asetuksen N:o 1346/2000 (jäljempänä maksukyvyttömyysasetus) 3 artiklan 1 kohdan vastaisia.

Ennakkoratkaisukysymykset

(a)

Onko Bryssel I a -asetuksen 1215/2012 1 artiklan 2 kohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä maksukyvyttömyysasetuksen 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan kanssa, tulkittava siten, että Bryssel I a -asetuksen 1215/2012 1 artiklan 2 kohdan b alakohdassa oleva ilmaus ”konkurssi, maksukyvyttömän yrityksen tai muun oikeushenkilön selvitysmenettely, akordi tai muut niihin rinnastettavat menettelyt” kattaa myös sellaisen menettelyn, jossa vaatimus kuvataan haasteessa pelkkänä myyntisaatavana mainitsematta, että vastaajaa koskeva konkurssimenettely on jo aloitettu, vaikka kyseisen vaatimuksen varsinaisena oikeusperustana ovat Alankomaiden konkurssioikeuden erityiset poikkeussäännöt (konkurssista ja maksunlykkäysmenettelystä 30.9.1893 annetun Alankomaiden lain (Wet op het faillissement en de surséance van betaling, jäljempänä NFW) 25 §:n 2 momentti), ja jonka yhteydessä

- on selvitettävä, onko kyseisen kaltaista saatavaa pidettävä todennettavana saatavana (NFW:n 26 §, luettuna yhdessä 110 §:n kanssa) vai todentamattomana saatavana (NFW:n 25 §:n 2 momentti)
- vastaus kysymykseen, voidaanko molemmat vaatimukset esittää samanaikaisesti ja eivätkö ne näytä sulkevan toisiaan pois, kun otetaan huomioon kummankin vaatimuksen erityiset oikeudelliset seuraukset (muun muassa mahdollisuudet vaatia maksamista pankkitakauksen perusteella konkurssiin asettamisen jälkeen), näyttäisi määräytyvän Alankomaiden konkurssioikeuden erityisten sääntöjen mukaisesti?

Lisäksi kysytään:

(b)

Voidaanko konkurssista ja maksunlykkäysmenettelystä 30.9.1893 annetun Alankomaiden lain (NFW) 25 §:n 2 momentin säännöksiä pitää yhteensopivina maksukyvyttömyysasetuksen 1346/2000 3 artiklan 1 kohdan kanssa siltä osin kuin NFW:n kyseisen säännöksen mukaan tällainen vaatimus (25 §:n 2 momentti) voidaan esittää toisen jäsenvaltion tuomioistuimessa sen jäsenvaltion maksukyvyttömyysasioissa toimivaltaisen tuomioistuimen sijasta, jossa konkurssimenettely on aloitettu?

Unionin oikeussäännöt, joihin on viitattu

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 12.12.2012 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1215/2012 (uudelleenlaadittu) 1 artiklan 2 kohdan b alakohta

Maksukyvyttömyysmenettelyistä 29.5.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1346/2000 3 artiklan 1 kohta

Kansalliset oikeussäännöt, joihin on viitattu

Konkurssista ja maksunlykkäysmenettelyistä 30.9.1893 annetun lain (Wet op het faillissement en de surséance van betaling, Alankomaiden konkurssilaki) 25, 26 ja 110 §.

Tiivistelmä pääasian tosiseikoista ja menettelystä

- 1 OW Bunker (Netherlands) BV (jäljempänä OWB NL) on yksi tanskalaisen OWB-konsernin yrityksistä. Valittaja toimitti OWB NL:n toimeksiannosta polttoaineita merialus ms Evita K:lle Sluiskilin satamassa (Alankomaat). Valittaja esitti tästä 116 471,45 Yhdysvaltain dollarin suuruisen laskun, joka OWB NL:n konkurssin vuoksi jäi maksamatta.
- 2 Koska valittaja haki OWB NL:n konkurssin jälkeen useita aluksia takavarikkoon saadakseen maksun toimitetuista polttoaineista, valittaja sai asianomaisilta alusten omistajilta pankkitakaukset takavarikon peruuttamiseksi. Näissä takauksissa määrättiin, että niiden maksamista voitiin vaatia Belgiassa joko OWB NL:lle tai aluksen omistajalle annetun tuomioistuimen tai välimiesoikeuden langettavan ratkaisun perusteella.
- 3 ING Bank NV:n (jäljempänä ING) ja muiden väitettiin myöntäneen ennen konkurssia luoton. OWB-konsernin eri yksiköiden, OWB NL mukaan lukien, väitettiin luovuttaneen senhetkiset sekä tulevat velkasaatavansa loppuasiakkailta ING:lle vakuudeksi. ING osallistui menettelyyn väliintulijana ja vaati määräystä, jolla kielletään pankkitakausten tai muiden tankattua alusta koskevien vakuuksien vaatiminen maksettavaksi ennen OWB NL:n konkurssin päättymistä.
- 4 Ensimmäisessä oikeusasteessa tuomioistuin katsoi, että valittajan OWB NL:ää vastaan nostamaa kannetta ei voitu ottaa tutkittavaksi. ING:n vaatimuksen osalta tuomioistuin totesi, ettei sillä ole kansainvälistä toimivaltaa. Muutoksenhakuasteessa ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että koska vastapuoli OWB NL ei saapunut ensimmäiseen istuntoon, kuten se ei saapunut ensimmäisessä oikeusasteessakaan, sen katsotaan asetuksen N:o 1215/2012 (Bryssel I a -asetus) 28 artiklan 1 kohdan perusteella kiistävän tuomioistuimen kansainvälisen toimivallan. Tämän artiklan mukaan tuomioistuimen on vastaajan

poissa ollessa nimittäin ensin tutkittava, onko tuomioistuin asetuksen nojalla toimivaltainen.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 5 Valittaja vaatii toimitettua polttoainetta koskevan maksamattoman laskun maksamista. Haasteessa ei mainittu mitään OWB NL:n konkurssimenettelystä, joka oli tuolloin kestänyt jo neljä kuukautta, vaan vaatimus esitettiin tavanomaisena yksityisoikeudellisena myyntisaatavana. Valittaja väitti kuitenkin lausunnoissaan, että sen vaatimus perustui Alankomaiden konkurssilain (NFW) 25 §:n 2 momenttiin.
- 6 Kyseinen NFW:n 25 § koskee todentamattomia saatavia. Ne eroavat tavanomaisista todennettavista saattavista, joita kutsutaan myös konkurssisaataviksi ja joiden suorittamista pesän varoista velkoja vaatii pesänhoitajalta (Alankomaiden konkurssioikeudessa nämä saatavat perustuvat NFW:n 26 §:ään luettuna yhdessä 110 §:n kanssa). Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin käyttää tässä yhteydessä myös ilmaisua ”pesään kuuluvat” saatavat. NFW:n 25 §:n 1 momentissa tarkoitettujen todentamattomien saattavien ovat saatavia, joissa pesä on suoraan osallisena, kuten omistusoikeutta koskevat vaatimukset. Nämä vaatimukset esitetään pesänhoitajalle. NFW:n 25 §:n 2 momentin mukaan on kuitenkin myös mahdollista kohdistaa todentamattomat vaatimukset pesänhoitaja ohittaen suoraan konkurssiin asetetulle oikeushenkilölle. Kun on kyse tällaisista ”pesän ulkopuolisista” vaatimuksesta, tämän 2 momentin mukainen määräys ei koske pesää. Nämä vaatimukset koskevat siis vain konkurssivelallista henkilökohtaisesti.
- 7 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin toteaa, että valittajan esittämän ”pesän ulkopuolisen” vaatimuksen tarkoituksena on selvästi se, että valittaja voi vaatia OWB NL:n konkurssin jälkeen annettujen pankkitakausten maksamista. Valittaja on tällä välin jättänyt samanaikaisesti nyt esillä olevan vaatimuksen kanssa Alankomaissa pesänhoitajalle tavanomaisen, ”pesään kuuluvia” todennettavia saattavia koskevan maksuvaatimuksen.

Tiivistelmä ennakkoratkaisupyyntöön perusteluista

- 8 Ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin tiedustelee ennakkoratkaisukysymyksissään, onko se toimivaltainen. Näin on vain siinä tapauksessa, että saatava ei liity konkurssiin. Bryssel I a -asetuksen 1 artiklan 2 kohdan b alakohdassa säädetään nimittäin, että asetusta ei sovelleta ”konkurssiin, maksukyvyttömän yrityksen tai muun oikeushenkilön selvitysmenettelyyn, akordiin tai muihin niihin rinnastettaviin menettelyihin”. Lisäksi maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 1 kohdan perusteella jäsenvaltiolla, jossa maksukyvyttömyysmenettely on aloitettu, eli tässä tapauksessa Alankomailla, on myös kansainvälinen toimivalta tutkia tästä

menettelystä johtuvat ja siihen läheisesti liittyvät kanteet (ks. myös tuomio 12.2.2009, Seagon, C-339/07, EU:C:2009:83).

- 9 Toimivallan määrittelyssä ratkaisevaa ei ole vaatimuksen taustalla oleva menettelyllinen yhteys vaan sen oikeudellinen perusta. On selvitettävä, saako vaatimuksen perustana oleva oikeus tai velvoite alkunsa siviili- ja kauppaoikeuden yhteisistä säännöistä vai maksukyvyttömyysmenettelyille tunnusomaisista poikkeussäännöistä (tuomio 6.2.2019, NK, C-535/17, EU:C:2019:96, 28 kohta). Lisäksi unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan sen kysymyksen ratkaisemisessa, sovelletaanko asetuksen N:o 44/2001 1 artiklan 2 kohdan b alakohdassa mainittua poikkeusta, on määräävä vaikutus sillä, kuinka vahvasti kante ja maksukyvyttömyysmenettely ovat sidoksissa toisiinsa (tuomio 9.11.2017, Tünkers France ja Tünkers Maschinenbau, C-641/16, EU:C:2017:847, 28 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 10 Tämän oikeuskäytännön perusteella ennakkoratkaisua pyytävän tuomioistuimen toimivallan kannalta on olennaista, onko nyt tarkasteltava saatava NFW:n 25 §:n 2 momentin mukainen tosiasia ”pesän ulkopuolinen” saatava, kuten valittaja väittää, vai onko sitä pidettävä tavanomaisena todennettavana ”pesään kuuluvana” saatavana NFW:n 26 §:n ja 110 §:n mukaisesti (ks. edellä oleva 6 kohta tästä erottelusta). Kuten 8 kohdassa todetaan, ennakkoratkaisua pyytävällä tuomioistuimella on Bryssel I a -asetuksen 1 artiklan 2 kohdan b alakohdan ja maksukyvyttömyysasetuksen 3 artiklan 1 kohdan mukaan toimivalta vain konkurssiin liittymättömien saatavien osalta. Näin voi olla ”pesän ulkopuolisen” saatavan tapauksessa, mutta ei mitenkään ”pesään kuuluvan” saatavan tapauksessa, josta Alankomaissa pesänhoitajalle jätetyssä maksuvaatimuksessa on kyse. Jos nyt tarkasteltavana oleva saatava on ”pesän ulkopuolinen”, on lisäksi epäselvää, voidaanko molemmat maksuvaatimukset mahdollisesti esittää samanaikaisesti, toinen Belgiassa ja toinen Alankomaissa.
- 11 Tuomioistuimen on ennen kaikkia muita kysymyksiä todettava, onko se toimivaltainen, joten ei ole selvää, voiko ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin päättää vaatimuksen luokittelusta.
- 12 Niissä pankkitakauksissa, jotka valittaja haluaa maksettaviksi vaatimallaan tuomioistuimen määräyksellä (ks. 2 kohta edellä), ei missään mainita, minkälainen saatava tähän voi olla perustana. Näin ollen ei ole selvää, koskeeko vaadittu OWB NL:ää koskeva määräys NFW:n 26 §:ään ja 110 §:ään perustuvaa tavanomaista todennettavaa ”pesään kuuluvaa” saatavaa vai onko kyseessä NFW:n 25 §:n 2 momentissa tarkoitettua ”pesän ulkopuolista” saatavaa koskevan menettelyn jälkeen annettava määräys, joka koskee konkurssivelallista henkilökohtaisesti. Asianosaisten toimittamista oikeudellisista lausunnoista käy kuitenkin ilmi, että näitä takuita ei voida vaatia maksettavaksi ”pesän ulkopuolisen” määräyksen perusteella.
- 13 Samanaikaisesti kysymys siitä, onko mahdollista esittää ”pesän ulkopuolinen” vaatimus, kun pesänhoitajalle on jätetty jo tavanomainen, todennettava ”pesään

kuuluvaa” saatavaa koskeva vaatimus, näyttää olevan ratkaistavissa ainoastaan Alankomaiden konkurssioikeuden sääntöjen eikä tavanomaisen siviili- ja kauppaoikeuden sääntöjen perusteella. Vaatimuksen perimmäisenä tarkoituksena on nimittäin saada maksamatta jäänyt lasku maksetuksi vetoamalla pankkitakaukseen konkurssimenettelyn ulkopuolella. Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa myös maksukyvyttömyysasetuksen johdanto-osan neljänteen perustelukappaleeseen. Sen mukaan ”sisämarkkinoiden moitteettoman toiminnan kannalta on tarpeen välttää kannustamasta osapuolia siirtämään omaisuutta tai oikeudenkäyntejä jäsenvaltiosta toiseen edullisemman oikeusaseman saamiseksi (’forum shopping’)”.

- 14 Tämä herättää kysymyksen siitä, onko Bryssel I a -asetuksen 1 artiklan 2 kohdan b alakohtaa tulkittava siten, että ainoastaan sen paikkakunnan alankomaalaisella tuomioistuimella, jossa konkurssimenettely on aloitettu, on toimivalta ratkaista, onko nyt tarkasteltavassa menettelyssä kyse ”pesään kuuluvasta” vai ”pesän ulkopuolisesta” saatavasta ja voidaanko molemmat vaatimukset esittää samanaikaisesti.
- 15 Tähän ennakkoratkaisua pyytävä tuomioistuin lisää kysymyksen siitä, onko NFW:n 25 §:n 2 momentti sopusoinnussa maksukyvyttömyysasetuksen kanssa, jos kyseisessä pykälässä sallitaan tällaisen kanteen nostamisen muussa tuomioistuimessa kuin sen jäsenvaltion tuomioistuimessa, jossa konkurssimenettely on aloitettu.